

xl. b.

4. 07 #

nr. 10

77

ERNESTI FRIDERICI WERNSDORFI

THEOL. DOCT. ET P. P. O.

DE

TEMPLI CONSTANTINIANI

PROPTER

LOCVM MORIENTIS ET RESVRGENTIS CHRISTI

SOLLEMNI DEDICATIONE

COMMENTATIO

INVITANDI CAVSSA

AD

RENVNCIATIONEM DOCTORVM THEOLOGIAE

IPSI

DEDICATIONIS TEMPLI ACADEMICI SOLLEMNIBVS

A. N. M D C C L X X

P. P.

V I T E B E R G A E

LITERIS CAROLI CHRISTIANI DÜRRII ACAD. A TYPIS

ERNSTI FRIDERICI WERNSDORFI
THEOL. DOCTORIS
DE
TEMPLE CONSTANTINIANI
LOCVM NOBILITIS ET RESURGENTIS CHRISTI
SOLEMNIT. DEDICATIONE
COMMENTATIO
IN
THEOLOG. CANON. ACADEMIA
REVNICATIONEM DOCTORVM THEOLOGICARVM
IN
DEDICATIONE TEMPLE ACADEMICO SOLEMNITATE
IN

IN
LITTE. CAROL. CHRISTIANI ERBII ACADEMIA & LITTE.

ΑΦΙΕΡΩΣΙΣ
ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΜΑΡΤΥΡΙΟΥ

SEV DESCRIPTIO

SOLLEMNIS DEDICATIONIS
TEMPLI A CONSTANTINO M.

PROPTER

LOCVM MORIENTIS ET RESVRGENTIS
CHRISTI CONDITI

AD EVSEBIVM DE VITA CONST. L. IIII. C. XXXV.

Quum in his Academiae nostrae Hillariis praecipuam gaudii partem iure sibi vindicans Theologorum Ordo, nihil omittere studeat, quod laetitiam ipsius declaret: multo libenter facultatem oblatam est amplexus Theologiae Doctorum creandorum ac renuntiandorum: ut ea celebritate usurpanda, DEDICATIONIS TEMPLI ACADEMICI festiuitas redderetur sollemnior. Est enim hoc Templum idem locus, Doctoribus Theologis creandis antiquitus destinatus: quo loco tam diu nobis, quam diu templo ipso, nempe annos fere decem totos, carendum fuit. Quae igitur propria nostra laetitia est, quod restituto iam Templo, etiam locum restitutum habemus nostrorum

A 2

rum

IV DE MARTYRII DEDICATIONE

rum celebritatum, ea non parum hinc augetur, quod in ipsa Templi Dedicatione Panegyri primam Doctorum creandorum instituire possumus.

Huic indicandae Panegyri quum sit libellus proponendus, haud erit ab hoc tempore aliena tractatio eius argumenti, de quo polliciti nuper sumus acturos nos esse. *) Agemus de MARTYRII DEDICATIONE ab EVSEBIO narrata, eiusque illustrandae cau-

sa,

a) In Progr. Paschali, quod inscriptum est: *Historia Templi, a Constantino M. propter resurr. Christi locum extructi pag. 27.*

b) Docuerunt hoc VITRINGA de *Synagoga* Part. 3. l. 1. c. 2. pag. 454. et PICTETVS *dissert. sur les Temples* cap. 9. pag. 135. Constantini autem aeuo adhuc in ecclesiis Christianis prima quaeque sacra officia, et simplicem sacrorum in templo recens extructo administrationem, dedicationis uicem obtinuisse, ostendit HENR. DODWELL *Dissert. Cyprian. X. ad Epist. 33.* Cui, qui se opposuit I. H. BOEHMERVS *diff. de potestate ciuili in templo* p. 145. id tantum contra DODWELLVM confecit, episcopos, qui tum consecrandorum templorum potestatem sibi solis, excluso reliquo clero, uindicassent, a pristina simplicitate defecisse.

Et in loco BOEHMERVS, dum ex adulatione Athanasii apud imperatorem, quod festum Paschatos in templo nondum consecrato celebrasset, probare uult, consecrationem templorum eo tempore superstitione necessa-

fariam creditam, non omittere debuisset, quae is ad criminationem respondit: *nunquam haec Veteres inuicisse superstitionem, ut in loco non dedicato sacra agere uentos putarint.* Apolog. ad Constant. p. 682. Id certum est, sub initium Saec. IV. consecrationem aedis sacrae ab episcopo quidem fieri solitam, sed haud peculiari ritu. Refert VAB. GODOFR. SIBERVS in *Tr. de ritibus templorum condendorum ac dedicandorum* p. 16. ex actis Marcelli P. R. consecrate illum aedes a Lucia ecclesiae oblatas, idque fecisse cum deuotione, sine ullo alio consecrationis ritu. Vide IO. VIGNOLII *Notas ad Librum Pontificalium* Romae 1724. ab ipso editum. p. 73.

c) Quia de adpellatione Basilicarum uehementer et perlaepe hallucinatos uideo Scriptores, adnotari hac occasione refert, loca conuentuum Christianorum ad cultum diuinum III. primis saeculis nullo sollempni ritu fuisse dedicata, recte id contra Iob. Medium contendente BOEHMERO *diff. II. ad Plin. de antelleanis Christian. conuentibus*

sa omnino usitatos Veterum Christianorum in templis dedicandis ritus comparabimus.

Ac primo simplicissima Christianos templorum dedicandorum ratione adhuc Saeculo IIII. usos esse, inde constat, quod templa non alio modo ac Synagogae, quas illa referebant, precibus tantum et orationibus consecrabantur. ^{b)} Sed Constantino M. ad imperii clauum translato, munificentia eius factum est, ut aedes, quae *Basilicae* dicebantur, ^{c)} magno et numero et splendoris ornatu exstructae, ^{d)} maiori quam antea pompa consecra-

A 3 rentur,

uentibus pag. 40. *Dissert. Iur. Eccl. antiq.*

Sed ecclesiae pace per Constantinum M. restituta, quum Christiani propter cultum publicum Oratoria maiora et ampliora experentes, gentilium templis uti neque propter structuram possent, nec propter nominis odium uellent: aptissima autem uiderentur *Basilicae*, quales apud Romanos in usu erant, in quibus causas cognoscebant, Senatores deliberabant, mercatores negotia tractabant, indulgentia Principum factum est, ut non solum *Basilicae* ueteres coetibus christianis concederentur, sed etiam ut ad earum formam oratoria noua exstruerentur, quae discriminis causa Patres uocarunt: *Basilicas* *Eccl. sae* HIERONYMVS in *Nepot.* et AMBROSIVS Ep. 28.

Basilicam Lateranensem Romanam ex HIERONYMO *Epitaph. Fab. ad Ocean.* constat, Laterani quondam fuisse, caesariano gladio truncati. Erudite hoc argumentum persequutus est, HIER. FRIDER. SCHORCH *diss. de Basilicis earumque iuribus.* Erf. 1733. P. P.

Inde omnia templa, quae amplioris essent magnitudinis et splendidioris magnificentiae, per eminentiam Basilicae sunt dictae. Quod autem ROMAINVS dans *l'Histoire de la deliuerance de l'Eglise par Constantin.* l. VII. p. 61. templum Constantini Hierosolymitanum seu *Martyrium*, *Basilicae* nomine uult unice insignitum esse, coniectura sit infelici nitiur, nouam esse Hierosolymam illam, quam sacra oracula passim praediceant. Ex ecclesiae antiquae doctoribus fuerunt, qui Basilicas adfirmarent ita esse adpellatas, quod summi regis domus essent, aut ad similitudinem regionum palatiorum exstructae. Eam rationem non obscure probare uidetur BOEHMERVS *de potestate ciuili in templo* p. 41. pariter ac D. et C. MACRI in *Hierolexico* p. 72. u. DU GANGE et SPEELMANN in *Glossar.* h. u. PICTETVM c. l. cap. VI. p. 100.

^{d)} Constantinus *Edicto* apud SEBESTVM H. E. l. X. c. 5. iussit Christianorum sacras aedes persecutionis tempore aut uastatas, aut sisco additas

VI DE MARTYRII DEDICATIONE

rentur, et episcopis, ad earum dedicationes ex omnibus provinciis ab ipso Imperatore accitis, largissimi sumtus eo nomine suppeditarentur. *)

Nihil tamen his, quamlibet festis et magnificis templorum dedicationibus admixtum deprehendas de iis ritibus et ceremoniis, quae sequentibus temporibus, partim Iudaismi, partim Gentilissimi prava imitatione, a superstitiosis Christianorum antistitibus adhi-

tas restaurari atque illis restitui, Iussit etiam, ubicumque locorum uellent, aedificari nouas in Epist. ad Eusebium et episcopos: *de ecclesijs praefatum opera aedificandis uersis reficiendis et amplioribus exstruendis*, apud EUSEBIUM de V. C. l. 2. c. 40. THEODORETUM H. E. l. 2. c. 15. SOZOMENVM H. E. l. 8. NICEPH. CALLIST. H. E. l. 8. c. 27.

Ipse tot ecclesias exstruendas curauit, ut magnitudine sumtuum regio thesauros ipsos exhaureret. u. SOZOM. l. 8. et LVD. THOMASSINVM *de Ver. et Nona aecl. discipl.* P. III. l. 1. c. 12. Ecclesias Constantini iussu et sumtu conditas peculiari libro descripsit IO. CIAMPINVS *de sacris aedificijs a Const. M. exstruclis*, Romae 1693 edito. Et enumerat illas EUSEBIUS H. E. l. IX. 4. de V. C. Lib. III. 25. 27. 43. 48. 50. l. IV. 40. 43. 48. 58. 61. in Orat. de Laud. Constant. c. I. SOCRATES H. E. l. 16. SOZOMENVS l. 8. II. 26. NICEPHORVS VII. 49. VIII. 30. THEODORET. l. 17. 31.

e) Sugillant saepe Constantianum et reprehendunt, quod tanto numero tan-

taque magnitudine templa exaedificauit, atque opibus ditauit, et quod episcopos multo honore complexus, eos mensae adhibuit, et, quemadmodum in *Martyrii Dedicatione* factum refert EUSEBIUS de V. C. l. IV. c. 44. per Marianum magnificentissimis epulis exceptos, donis amplissimis auxit: quibus in rebus omnem eius Christianissimum positum uideri iudicant *Scriptores Obseruat. Halens.* T. I. p. 429. Atqui uirtutes haec non malae sunt, et necessariae tum erant. Sacras aedes condere et templa aperire, intra quae ciues puro conueniant animo Numenque celebrent, opera sunt, quae ad aeternitatem pertinent, benignitatem autem Imperatoris erga Dei sacerdotes recte Eusebius c. l. benignitatem erga Christum ipsum adpellat *ταυτς τας εδρας Σιωνας δεξιων.* Quare merito defensus a me est Constantinus in *diff. de Const. M. religione paschali* 1758. P. P. p. 7.

f) Vehementer errat, nec leuem ariquitati iniuriam infert IO. PORREVS, Anglus, quando in *Dedicatione libri: Traité des anciens ceremonies, du Hystoire ad Carolum II. Angl. Regem*, recentissimum

adhibitae sunt, uolentibus hac in re se non minus pios et erga Numen religiosos uideri. §) Quae ab illustribus aetatis Constantini Scriptoribus ecclesiasticis exempla dedicationis templorum adferuntur, ea omnia documento sunt, esse illo saeculo consecrationem totam peractam sola loci ad sacrum usum destinatione atque usurpatione, quae fiebat Liturgia obeunda, et concionibus ad populum habendis, eo plane modo, quo templorum consecrationes hodie apud nos in coetibus puriorum sacrorum euangelicos peragun-

centissimum inuentum statuit esse templorum dedicationem. Nec felicius res egit suas GE. AD. STRVVIVS diss. de *Dedicationibus Templorum et Altarium occaf.* L. 9. ff. de Res. Diuis. le-nae P. P. quando c. VI. 21. ostensus ritum dedicationis templorum eum, qui Saeculo Constantiniano inualuit, acceptum esse a Beryrensis Iudaeis, Synagogam suam Christo Seruatori per antistitem eius loci consecrantibus, prouocat ad ATHANASII librum de *passione imag. dom. in Beryto*, qui tamen eius non est, sed fabulosi et superstitione imaginum cultui addicti ex Saec. VIII. hominis.

Itaque introducta quidem est Saec. IV. et necessaria credita templorum consecratio, deinde uero Iudaeorum in ceremoniis legalibus uana, et Gentilium stulta imitatio, qui deorum aedes magna cum pompa et multiplici ritu dedicarunt, plenis superstitionum ceremoniis ueluti campum aperuit. Hinc Saec. VI. Gregori M. P. R. iussu aqua Iustralis adhiberi coepit: mox accessere ardentia luminaria, fasciculus ad aspergendum, pulsatio ianuae templi ba-

culo pastorali, exuiae Martyrum et Sanctorum templis et altaribus illatae, et multa alia a Graecis pariter ac Latinis consimili industria excogitata, quae ex GEARO in Not. ad *Eusebiolog. Gr.* et IO. STEPH. DURANTO de *rit. eccl. cath.* l. 1. c. 24. cognosci possunt. Incredible dictu est, quam superstitione hi ritus aucti fuerint sequentibus saeculis. Iuuat exempli causa hic adscribere consecrationem ecclesiae S. Iuliani agri Veronensis, factam Saec. XII. ab Urbano P. R. quam ex antiqua membrana exhibuit FERD. VGHELLVS *Italiae Sacrae* T. V. pag. 808. editionis secundae „Dominus Iouathan Concor-
„diensis Episc. et Dominus Aldemaros
„Xantoniensis Episc. fecerunt aquam
„sanctam, cum aqua et sale, et iue-
„runt per tres uices de foris ecclesiae,
„et fecerunt aquam benedictam cum
„sale, cinere et uino, et sanctificarunt
„altaria, et inierunt de intus per cir-
„cuitum supra scriptae Ecclesiae tribus
„uicibus, et fecerunt fieri quadriuium
„in praedicta Ecclesia cum cinere, et
„scripserunt litteras in quadriuiuo de ei-
„nere, et unxerunt pedes altarium et
„mentes cum oleo exorzisato et chris-
„mate

VIII DEO MARTYRII DEDICATIONE

peraguntur: ut adeo hac quidem in re, Saeculum Constantinianum deprauatae ad ethnicam formam ecclesiae adulari minime debeat.

Eusebius quidem, etsi pluribus uerbis commemorat, qua ratione templum a Constantino M. super loco resurrectionis dominicae conditum, iussu eiusdem sollempniter fuerit dedicatum, & nullas tamen alias ceremonias refert, quam quae uel precibus uel orationibus comprehenduntur.

Et Pontificii, qui semper ad Veteris Ecclesiae usum prouocant, eiusque suffragio libenter gloriantur, ne id quidem uident, quod adeo manifestum, alios templorum dedicandorum suos ritus esse, alios fuisse Maiorum, quibus nondum Tiberinus ille praefes iura praescribebat.

Nobis igitur, non Pontificiis, hunc fructum parit uerus Patrum usus, et Historiae Ecclesiasticae recta notitia, ut Ecclesiae Veteris illibatae consensu nostram doctrinam tueamur, eiusque auctoritate omnes ritus ecclesiasticos et ceremonias nostras confirmemus.

De templorum dedicandorum ritibus planum hoc fiet, si CONSECRATIONIS MARTYRII DESCRIPTIO EVSEBIANA, iam commentario quodam illustranda, erit a nobis plenius et diligentius cognita.

„mate et fecerunt XII. cruces de intus
 „per circuitum istius Ecclesiae, deinde
 „uenerunt ad pauonem, ubi reliquiae
 „B. Mariae, S. Iuliani et multorum
 „aliorum sanctorum, et portauerunt
 „reliquias eam magna reuerentia in
 „supra dictam ecclesiam. Hoc facto
 „Dominus Papa consecrauit propriis

„manibus altare S. Mariae, et fecit ar-
 „dere quinque grana incensi super il-
 „lam mensam, et praecepit Episcopo
 „Concord. ut collocaret reliquias S.
 „Iuliani cum aliis reliquiis in altare,
 „quod est foris, et consecraret illud in
 „honore Iuliani, qui statim fecit prae-
 „ceptum domini apostolici. Postea
 „exiit

cognita. Eo facto patebit simul, ceremonias eas, quae templorum dedicationibus postmodo adfui coeptae sunt, esse inanes et superstitionas, nostrique ACADEMICI TEMPLI DEDICATIONEM iisdem et consimilibus, quibus MARTYRII olim, ritibus absolui. Ita ergo EUSEBIUS de *Vita Constant. M.* Lib. IIII. cap. XLV. pag. 651. edit. READING. *Cantabrig.* et ex VALESII Verf.

Οἱ δὲ τῷ Θεῷ λειτουργοὶ, εὐχαῖς ἅμα καὶ διαλέξου τὴν ἐορτὴν κατεκόσμων οἱ μὲν τῷ Θεοφιλέῳ βασιλέως τὴν εἰς τὸν τῶν ὁλων σωτήρα δεξιῶσι ἀνωμέντες, τὰς τε περὶ τὸ μαρτύριον μεγαλεργίας διεξίοντες τῷ λόγῳ οἱ δὲ τὰς ἀπὸ τῶν θείων δογματῶν πανηγυρικαῖς θεολογίαις, πανδαισίαν λογικῶν τροφῶν, τὰς πάντων παρὰ διδόντες ἀκούσι. ἄλλοι δὲ ἐξημνείας τῶν θείων ἀνεγνωσμάτων ἐποιῶντο, τὰς ἀποθνήτες ἀποκαλύπτοντες θεολογίας οἱ δὲ μὴ διὰ τῶν χωρῶν οἱ τε, θυσιῶν ἀναί-

At Sacerdotes Dei partim praedicationibus, partim sermonibus festiuitatem ornabant. Alii siquidem religiosi Imperatoris erga omnium seruatorem comitatem, laudibus celebrabant, et Martyrii magnificentiam oratione persequebantur. Alii sacris Theologiae dogmatibus ad praesentem celebritatem accommodatis, spirituale quoddam epulum audientibus praebebant. Quidam sacrorum voluminum lectiones interpretabantur et arcanos et mysticos sensus in lucem proferebant. Qui uero ad haec

„ exiit D. P. P. et ascendit super pergulam, et praedicauit populo indulgentiam omnibus personis, quae ad istam ecclesiam uer erint, hinc ad „ XXXX. dies isto an. „ et de suis bonis huic loco dederint ex parte Dei „ et Mariae Virg. Apostolor. Petri et

„ Paulli et OO. SS. et Iuliani Martyria „ etc. “ Et in memoriam sui casulam, in qua celebrauerat, cum paramento sacerdotali obtulit.

„ Huius Basilicae qualemcumque descriptionem ad Eusebium illustrandum in *Progr. Paschali* nuper dedimus.

B

μοις καὶ μυσημαῖσι ἱεροουργίαις τὸ
θεῖον ἠλάσσοντο, ὑπὲρ τῆς κοινῆς
ἐρήνης, ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας τῆ
θεοῦ, αὐτὲ τε βασιλέως, τῶ τοσού-
των αἰτίαι, παιδῶν τ' αὐτῆ θεοφι-
λῶν, ἡμετέρας εὐχὰς τῷ θεῷ προσ-
αναφέροντες. ἐνθα δὴ καὶ ἡμεῖς
τῶν ὑπὲρ ἡμᾶς ἀγαθῶν ἠζωμένοι,
ποικίλαις ταῖς εἰς τὸ κοινὸν δια-
λέξεσι τὴν ἐορτὴν ἐτειμῶμεν· τοτὲ
μὲν διὰ γράμματος τῶν τῷ βασι-
λεῖ πεφιλολογημένων ταῖς ἐκφρά-
σεις ἐμνησκόντες· τοτὲ δὲ καί τις
καὶ ταῖς πεποιημένοι συμβόλοις
ταῖς προφητικαῖς ποιήμενοι θεω-
ρίας ἔτω μὲν ἢ τῆς ἀφιερώσεως

adspirare non poterant, incruen-
tis sacrificiis et mysticis immo-
lationibus Deum placabant; pro
pace communi, pro ecclesia Dei,
pro Imperatore, tot bonorum
auctore, et piissimis eius liberis,
Deo supplices preces offerentes.
Ibi nos quoque, quibus maiora
quam pro meritis nostris bona
contigerant, variis sermonibus
publice habitis solemnitatem de-
corauimus; nunc regalis fabri-
cae decorem ac magnificentiam
scriptis enarrantes; nunc pro-
pheticorum oraculorum sensus
apte et accommodate ad prae-
sentes figuras atque imagines in-
terpretantes. Hoc modo dedi-

ἐορτῆς,

b) Christianos primos, ad formam
constitutionis Synagogaе Iudaicae, sacra
sua ordinasse, Grotius, Seldenus, Mori-
nus, Spencerus, aliique plures ostende-
runt. Et conuenientiam cultus Chri-
stianorum publici cum Synagoga Iudaica
breuiter, et more suo, adcurate
docuit B. BAUMGARTENIUS in li-
bello a Bertramo Halis ante hos duo
annos edito *Erläuterung der christlichen
Aelterthümer* pag. 70. 71. Quod au-
tem a dedicatione Synagogaе Bery-
tenis morem ecclesiarum Christianas de-

dicandi arcessendum esse refert ATHA-
NASIUS quidam, de *Possione imag. I. C. in Beryto* T. II. Opp. xx edit. Parisi
an. 1627. p. 636. id credibile non est,
quippe narratum ab homine Saeculi
VIII. ualde imperito illo, et imagi-
num colendarum superstitioni dedito,
cuius foetum Athanasio altero indi-
gnum recte indicat DVPINUS *Nou-
uelle Bibliothéque des Auteurs Ecclésiasti-
ques* Tome seconde p. 60.

γ) In Epistola Synodali de rebus in
Synodo Hierosolymitana an. 335. gestis,
quae

εορτή, ἐν αὐτῇ βασιλεὺς τριακον-
ταετηρίῃ σὺν εὐφροσύνῃς ἔπε-
τελεῖτο.

cationis solemnia, ipsis Impera-
toris tricennialibus summa cum
hilaritate celebrata sunt.

Ex his ab Eusebio commemoratis intelligitur, hanc Basilicæ Hierosolymitanæ iussu Constantini M. in ipsis eius Tricennialibus an. CCCXXXV. sollempniter peractam dedicationem, fuisse simplicissimam, factamque eum in modum, quemadmodum Synagogæ Iudaicæ, quarum formam in cultu Dei publico imitabantur christianæ ecclesiæ, dedicantur. *)

Neque vero, non rursus dicas, eam splendidissimam fuisse frequentia tot Episcoporum, qui ex omnibus Orientis et vicinarum terrarum partibus ad hanc festiuitatem conuenerant. Quorum ii, qui restituendi Arii causâ Hierosolymis remanserunt, se ipsi scribunt a fuisse πρὸς τῇ μεγάλῃ πανηγύρει, τῇ ἐπὶ τῇ ἀφιερωσεί τῶ σωτηρίας μαρτυρίας ¹) Porro aptissimus hic erat loci ad
B 2 cultum

quæ ex ATHANASII *Apolog.* 2. Gr. et Lat. repetita habetur Tomo II. *Concilior.* ex edit. Coleti pag. 484. Finita Martyrii dedicatione, caeterisque orthodoxis et cum Athanasio facientibus episcopis domum reuersis, Eusebiani, hanc Synodum agentes, Arium ecclesiæ communi restituerunt, et Maximum Hierosolymitanum episcopum, qui Macario successerat, et purioris doctrinæ singularis que in Athanasium uoluntatis laude florebat. (vide SOZOMENVM *Hist. Eccl.* II. 25.

et THEODORETVM *H. E.* II. 26. in primis MICH. LE QUIEN *Oriens Christiani* Tom. III. pag. 157.) eo adegerunt, ut Athanasii damnationi subscriberet: quo facto, Eusebiani hanc Epistolam uulgarunt.

Interfuerunt autem consecrationi basilicæ multi et magni nominis orthodoxi episcopi, Alexander Thessalonicensis, Milles Perfidis episcopus, aliique. Nec solum ex Phœnicia episcopi, acceptis in Synodo Tyria, ubi frequen-

XII DE MARTYRII DEDICATIONE

cultum diuinum publicum sollempniter deuouendi modus, ut et precibus infirruendis, et concionibus habendis quasi prima fieret illius occupatio. *f)*

Denique uides, maxime consentaneam esse talem consecrationem rationi ecclesiae Noui Testamenti, quae nullos typicos et mysticos

frequentes aderant, Constantini M. Reteris (uide *Concilior. Coleti* T. II. pag. 450.) Hierosolymas contenderunt, sed etiam pauculi alii, episcopalis dignitatis uiri, ex omnibus fere amplissimi imperii Constantini prouinciis ad celebrandam eius dedicationis festiuitatem conuenerunt, ex Pannonia, Moesia, Bithynia, Thracia, Cilicia, Capadocia, Syria omni et Mesopotamia, Arabia, Aegypto, Libya et Thebaide, sicut narrat EUSEBIUS de V. C. Lib. III. c. 44.

Atque in hos omnes liberalitatem summam exercuit Imperator, missis ex palatio quibusdam spectatae probitatis uiris, qui sumptibus ab ipso datis, festiuitatem illustrent. Quibus, qui praeerat, Marianus, Notarius, omnia ex Constantini sententia perliberaliter exsequutus est. Episcoporum coetum excepit magnificentissimis epulis atque conuiujs, pauperibus autem et fortuna depresso, pecuniam distribuit, eosque uictu pariter et amictu iuuat, ut EUSEBIUS restatur de V. C. Lib. III. c. 44.

Hanc maximi Principis in clericos beneficentiam, aliasque plurimas eius uirtutes, quum aetatis nostrae homines, qui maxime intelligentes uideri uolunt, et liberalis doctrinae laudem sibi arrogant, uehementer utopereant: lae-

tamur uidere nos, dum haec scribimus, peracite grauiterque defensum Constantinum a *Vener. Templi dedicandi Antistite, WEICKHMANNO, Collega iunctissimo in Progr. quo Martyrii consecrationem religiosae dedicationis exemplum proposuit*, pag. 22 et 33. de qua eleganti scriptione Academiae profecto graulamur.

Erat autem constans haec et perpetua Constantini consuetudo, ut magnae cuiusdam festiuitatis, inprimisque laetitiae, paschalis celebratam aucturus, uniuersis gentibus et prouinciis *degruam de qua* porrigeret, donaretque muneribus opulentissima, et in dites ac pauperes aequae largiter munificus esset: de qua re commemini me nonnulla commentari ad Eusebium de V. C. l. 4. c. 22. in *diff. de Const. M. Religione Paschali* p. 21.

Iam ab his in Martyrii dedicatione praebitis epulis, sunt, qui putent inoleuisse morem in ecclesiarum dedicationibus agendi conuiuia, quae initio agaparum nomine uocata, Saec. V. in usu fuisse, constat ex SIDONII APOLLIN. L. I. 7. epistol. Ea Saec. VI. Gregorius M. adeo necessaria credidit, ut dedicaturus ecclesiam, litteris ad Petrum Subdiaconum datis, Opp. edit. Benediclin. T. II. p. 548 praeciperet, ad celebrandam

mysticos ritus, quos ex Iudaismo sequior aetas male renocauit, multo minus ulla inanes et superstitionas Gentilium ceremonias admittit. ¹⁾ Nihil enim aliud ab ullo eorum episcoporum omnium, qui huic dedicationi praesentes interfuerunt, actum est, quam id, quod diximus, ut et eucharistiam exercerent, et precibus

lebraudam dedicationem pauperibus dandum esse in auro solidos X. vini amphoras XXX, annuae modios CC, olei orcas duas, verbes XI. gallinas C. Inde postmodo dedicationis uocabulum in malam tractum est partem ac pro commensatione publica sumtum, adnotantibus id *Monachis Benedictinis* in aucto ipsorum opera Glossario Cangiano uoc. *Dedicatio.* Ceterum uide quae de multiplici Christianorum agape doceat praeclearae ARINGHIVS *Romae Subterr.* l. VI. c. 27. et BARONIUS *Annal. eccl.* ad an. 57. u. 142.

k) Debebat enim templo consecrationis ritu sanctitas quaedam et *inviolabilitas* tribui, eaque omnibus palam fieri seu denuntiari. Nec uero debebat haec sanctitas esse talis, qualem Iudaei templo Hierosolymitano, Gentiles fanis, et ecclesiae Romanae additi suis basilicis et capellis tribuunt. Satis igitur ad eam rem erat sollempniter institutus cultus Dei publicus, cui aedes destinata erat. u. IVST. HENN. BOEHMERI *diff. de Sanctitate Ecclesiarum* et BENED. FICTETVM *diff. sur les Temples* chap. 9. p. 135.

l) Spiritus cultus in ecclesia Christiana purus, nullam aliam fert rationem templorum consecrandorum, nisi

hanc, ut instituto sollempni exercitio publico cultus diuini, eorum destinatio significetur. Ceremoniae crassae, nimisque corporeae minus decent homines Christianos, rudimentis his non indigentes. Quare nec tabernaculi Mosaiici eiusque suppellectilis per oleum sacrum consecratio, speciali Dei iussu tum praescripta, nec templorum Salomonici et Zorobabelici dedicationis ceremoniae sunt imitandae, nisi uelis cultum spiritualem euangelicum, in crassum Iudaicum, commutare. uide CENTVR. MAGDEE. Cent. IV. c. 6. et CAST. ZIEGLERVM ad *Lancelorum* l. 2. c. 8. Qui nouissime de templis in aula Galliarum regis eleganter scripsit BALLETVS Abbas *Histoire des Temples des Payens, des Juifs et des Chretiens, dedice a la Reine* a Paris 1760. chap. VII. de *la Dedicace des Eglises* p. 328. dum multus in eo est, ut adorationem in spiritu et ueritate consistere posse cum Iudaicis ritibus ad dedicandam ecclesiam postliminio reuocatis, inanes nugae egerit. Scribit enim: „L'Eglise eleuee sur les ruines de la Synagogue, et toujours assistee du Saint-Esprit, s'est crue obligee de pratiquer, pour ses Temples, la ceremonie de la Dedicace, qui, comme nous venons de le prouuer, est tres ancienne, et d'institution Diuine. Mais dira-t-on, la

bus Deo supplicarent, et interpretanda Scriptura Sacra populum docerent.

Nulla eius fit mentio, qui tanquam hierophanta ^{m)} praeiuerit in consecrandi ritu: nusquam reperitur praecipuas tenuisse partes: nullas episcopus ecclesiae Hierosolymitanae Maximus, qui Marcario successerat, ei, qui Constantini litteris mandatam sibi curam exstruendi templi agens, ⁿ⁾ illo nondum perfecto mortuus est. Satis haec sunt indicio, factum esse nihil, quod primicerio et pontifice indigerit, ^{o)} et in quo non quibus ceterorum episcoporum aequalem partem sibi vindicare poterit.

Quodsi

la Dedicace et les autres cérémonies étoient à propos dans l'ancienne Loi: il s'agissoit de toucher un peuple grossier, qui n'étoit guères sensible qu'à ce qui frappoit ses sens; mais il n'en pas ainsi sous la Loi de l'Evangile: notre culte doit être intérieur. N'est ce pas, en effet, ce que Iesus-Christ a voulu nous enseigner quand il a dit à la Samaritaine: Le tems est venu, ou les vrais adorateurs adoreront le Père en esprit et en vérité? Cette objection, toute specieuse qu'elle est, est très facile à résoudre: j'espère que l'on en conviendra aisément. A qui notre divin Sauveur parloit il alors? Il parloit à une Samaritaine, c'est à dire, à une femme élevée dans une Religion grossière, qui étoit un mélange de Judaïsme, et de superstitions Payennes — Toute la question, que cette femme de Samarie proposoit au Saviour, consistoit donc à savoir quel étoit le vrai culte, et dans quel Temple on devoit le rendre, si c'étoit à Ierusalem, ou sur la mon-

tagne de Garisim. — Or Iesus-Christ, pour décider la question de cette femme, qui disputoit sur la Religion, lui répondit: L'heure est venue que les vrais adorateurs adoreront le Père céleste, en esprit et en vérité: on n'adorera plus, ni à Ierusalem, ni sur cette montagne. C'est à dire, le culte des Iuifs est rejeté, parce qu'il est charnel et grossier, et que l'esprit va être substitué à la lettre. Le culte des Samaritains est aussi aboli, parce qu'il est rempli d'erreurs et de mensonges, et que Dieu est la vérité. Voilà le vrai sens des paroles du Saviour à la Samaritaine. On ne peut donc pas en tirer une juste conséquence contre le culte extérieur et les ceremonies, que l'Eglise a instituées. C'est de son Divin Epoux lui même, qu'elle a appris à exprimer, par des signes extérieurs, les sentimens du coeur, le respect, et la reconnaissance.⁴

m) Ita EVSEBIUS l. IV. de V. C. c. 22.

Quodsi cuiquam Episcopo in hac orationum et precum pa-
negyri eminentia ulla esset adscribenda, certe adscribenda foret
Fusebio Caesariensi, et quod primae sedis in Palaestina episcopus
erat, ^{p)} et quod plurimos in tota ista sollemnitate suscepit labo-
res. Nam *πικίλαις ταῖς εἰς τὸ κοινὸν διαλέξεσι* festiuitatem auxit,
modo basilicae recens exstructae magnificentiam oratione laudan-
do, modo textus biblicos et propheticos eos pro concione inter-
pretando, in quibus putaret se basilicae figuras et imagines re-
perisse. ^{q)} Tacemus illud, quod idem postea, qualis esset forma
basilicae, quanta operis uenustas et elegantia, quor denique do-
naria

c. 22. referens, Constantinum, ipsis in
paschalibus uigiliis collecto aulicorum
in palatio grege, preces praecuisse, hie-
rophantiae munere illum tum esse fun-
ctum feribit. Vide in eum locum diffi-
meam an. 1758. P. P. p. 15.

n) Litteras Constantini ad Macarium
de Martyrio exstruendo, habes apud
EUSEBIUM de V. C. L. III. capp. 29.
30. 32. Plura de Macario tradunt SO-
ZOMENUS H. E. l. 2. c. 25. et THEO-
DORETUS II. 26. Confer omnino
MICH. LE QUIEN *Orient. Christ.* T.
III. pag. 155.

e) Episcopi in qualibet dioecesi anti-
tiquitus habebant potestatem templa
consecrandi, adeo ut ordinaria Marty-
rii dedicatio peragenda fuisset a Maxi-
mo Aelinae episcopo. Sed episcopos
non solos, uerum presbyteris collegis,
hanc potestatem habuisse, ostendit DAV-
ELONDELLVS ad *Hier. de Episc. et*
Presbyt. p. 205. Is de basilicarum con-

secrationibus differens, episcopus, qui
ad Martyrii dedicationem conuenissent,
*ab hodiernorum rituum minutis alienissi-
ma exercitia habuisse ait pag. 271.*

p) Sequebatur enim dignitas episco-
pali ordinem ciuilem urbium imperii
Romani, et quia tum Palaestinae me-
tropolis Caesarea erat, eius episcopus
primum inrer episcopos Palaestinos lo-
cum tenebat, quippe nondum collata
in Aeliensem patriarchae Hierosolyimi-
tani dignitate, quam Cyrillus demum
obtinet in altero concilio oecumenico,
quod in Constantinopolitana urbe an.
381. habitum constat.

q) Nimirum eum fuisse in trahendo
sensu uerborum, quae Vates diuini ha-
bent, ad res praesentes, illud satis ar-
guit quod L. III. *de Vita Const.* c. 33.
hanc basilicam ait nouam esse Hierusa-
lem illam, quae promissa in sacris li-
bris a fidelibus exspectata sit.

r) de

naria ex auro, argento gemmisque, peculiari scripto exsequutus est, quod Imperatori nuncupatum, iniuria temporis perijt. 7)

Sed precum, et laudationis, et gratiarum actionis studium idem fuit reliquis et episcopis et presbyteris, qui ad celebrandam basilicae dedicationem Hierosolymas a Constantino euocati erant. Nam alii panegyricis 8) orationibus habendis, alii sollempnibus precum carminibus canendis 9) officium fecere. Oratores alii, laudibus praedicarunt, mox de ambone et gradibus altaris, τῷ Θεοφιλέσ βασιλέως τὴν εἰς τὴν τῶν ὁρῶν πατρῶος δεξιῶν, alii commemorarunt Martyrii τὰς μεγαλεργίας. Qui concionandi facultate inprimis ualebant, doctrinae sanctioris locos, ad illorum dierum festiuitatem adcommo-
datos, ita interpretati sunt,

7) de uita Const. L. III. c. 46.

recenset BLONDELLVS *Apolog. de Presby.* pag. 272 et 273.

8) Dedicationis festiuitas fere cum sermone quodam panegyrico inchoabatur: deinde ut EUSEBIUS scribit, *Hist. Eccl.* l. X. c. 3. notiuum spectaculum erat videre dedicationum festiuitates per singulas urbes, quae frequentii episcoporum Synodo plerumque reddebantur uenerabiliores. Post Martyrii dedicationem splendidissimam dixerem eam, qua templum in Antiochena urbe, *Dominicum Aureum* appellatum, iussu Constantini Imp. an. 341. Marcellino et Probino Coss. consecratum est, ad quam nonaginta episcopi conuenerant. uide SOCRATEM *H. E.* II. 7. Eam deinceps sollempniores aliae passim insequuntur sunt, amplissimo episcoporum conuentu celebratae dedicationes, quarum haud paucae

Continebat autem eiusmodi panegyricus sermo praecipue gratiarum actionem ad Deum, et excurrerat nonnunquam in laudes fundatoris, et gloriam praedicabat aedis recens extructae. Talis est Panegyricus in dedicatione templi Tyrii Paullino dictus ab EUSEBIO, et insertus eius *Hist. Eccl.* L. X. c. 4. Habetur similis apud GAVDENTIVM *Serm.* XLVI. die dedicationis basilicae XXXX Martyrum dictus. In hac de qua loquimur Martyrii dedicatione, sermones panegyrici habiti sunt complures, et ii omnes Constantini pietatem laudibus extulerunt.

9) Videntur enim preces nonnullae pro

sunt, ut auditoribus suis *πανδαισίαν λογικῶν προφῶν*, spirituale quoddam epulum praebuisse dicerentur. Nec defuerunt ex eorum numero, qui pericopas quasdam librorum, ut plerique tum ecclesiae doctores consueverant, mysticis et longe arcessitis interpretationibus, exponerent, earumque abditos recessus indagarent.

Quibus autem eloquentiae minor exercitatio erat, ii precibus sollemnioribus uocabant, quas, usitato Patrum stilo, EVSEBIUS uocat *θυσίας ἀνάμους καὶ μυστικὰς ἱεραργίας*, *incruenta sacrificia et mysticas immolationes* *) indicans ab his recitatum fuisse publicum illud et sollemne precationis carmen, quod in ueteri ecclesia officio eucharistico praemittere ad altare receptum erat, quo pro imperatori-

pro ecclesia tum dedicata sic tanquam *Collectae* solent, recitatae fuisse: cuiusmodi legitur formula apud AMBROSIVM *Horat. ad Virgini*, edit. Paris. an. 1642. T. 4. pag. 444. „Te nunc „Domine precor, ut supra hanc domum tuam, supra haec altaria, quae „hodie dedicantur, supra hos lapides „spirituales quibus sensibile tibi in fignis templum sacratum quotidianus „praesul intendas, orationesque seruerum tuorum, quae in hoc loco fundantur diuina tua suscipias misericordiam. Fiat tibi in odorem sanctificationis omne sacrificium, quod in hoc „templo fide integra, pia sedulitate offertur. Er quum ad illam respicis „hostiam salutarem, per quam peccatum huius mundi aboletur, respicias „etiam ad has pie hostias castitatis et diuturno eas tuearis auxilio, ut fiant

„tibi in odorem suauitatis hostiae acceptabiles et cer. “

*) His nominibus adpellant ueteris ecclesiae doctores, non sacrificium missae, sed omnino preces publicas, et sigillatim eas, quae in Missa Fidei ad altare fiebant, ut ostendenda ex Augustino sacrificii et sacramenti differentia praecclare docuit in *Examine Conc. Trident.* pag. 487. (ex edit. Iohannis) MARTINVS CHEMNITIVS: qui unus Historiae Ecclesiasticae opibus plus cladis Pontificis intulit, quam sexcenti alii disputationibus, quamlibet acutis et subtilibus. Idem fecit GERRITIVS libro de *Phrasibus siue locutionibus; uer. eccl. Doctorum quibus pro fidei nouitatibus suis Romanae ecclesiae doctores obtulerunt*: ubi cap. XIIII. pag. 156. uocis sacrificii usum apud antiquos Patres diligenter exposuit. EVSE-

C

EIVM

XVIII DE MARTYRII DEDICATIONE

peratoribus, pro ecclesia, pro statu saeculi, pro pace ac rerum quiete ardentissime comprecabantur.*) Nam dum EVSEBIUS per partes eundo, enumerat, pro quibus rebus quibusque hominibus preces fecissent, ipsum argumentum recenſet nobis

SIUM sigillatim non Eucharistiae celebrationem intelligere c. *Peronum* ostendit EDMUND ALBERTINVS de *Eucharistia* l. 2. p. 390.

x) Cum his precibus argumento plane conveniunt eae, quarum FERVILLIANVS Apologet c. 39. mentionem facit. *Oramus, inquit, pro imperatoribus, pro ministris eorum, ac potestatis Saeculi, pro rerum quiete, pro mora finis.* Item conveniunt eae preces cum iis, quas in veteri ecclesia in Missa fidelium oblationi praemittebant, in quibus orabant pro regibus et omnibus in sublimitate positis, ut illorum praesidio defensi, tranquillam vitam agere possent in pietate et castitate. Deinde, gratias agebant pro beneficiis, quae hominibus quotidie contingunt, siue laetis siue tristibus. Erant eiusmodi preces paulo longiores. Exemplum earum habes in *CONSTITUT. APOSTOL. L. VIII. c. 9.* et sicbant *ὡς προσφώνησις* per exclamationes solitas. Egit de his precibus praeclare, et quae habet Auctor Constituit Apostolic. cum iis, quae apud Chrysostomum leguntur, studiose contulit BINGHAMVS *Orig. Eccl. Lib. XV. c. 1.*

Eas preces, puto, quandam habere similitudinem cum iis, quae in nostri coetus ecclesis, finita oratione sacra, de ambone praeleguntur. Quae quum eo tempore maxime recitentur,

quo ad eucharistiam celebrandam sacra symbola in altari exposita sunt, ad officium eucharisticum eas referri posse, siue ad eas preces, quas vetus ecclesia in Missa Fidelium ad altare legit, docui in *diff. de Sacerdote Latina lingua ad altare cavillante* an. 1761. P. P. p. 14.

y) Nam in antiqua ecclesia templa semper dedicata fuisse Deo, non Martyribus aut Sanctis, licet horum et Apostolorum nominibus distincta fuerint, memoriae illorum colendae causa, partim ex AVGVSTINI disputatione, Spiritus Sancti diuinitatem aduersus Arianum quendam hinc defendentis, quod illi templa dedicarentur, quae creaturae dedicare nefas esset, partim ex aliis veterum monumentis probe ostendit BINGHAMVS *Antiquit. S. Orig. L. VIII. c. 9.* Sequiori autem aetate, quum aucto Sanctorum demeruerunt numero, etiam templa in eorum honorem extructa nimio numero creverunt, a stolidis hominibus creditum fuit, cuius Apostoli vel Sancti nomine templum quodque adpellaretur, eum non tantum illi praesidere, sed etiam ipsum dedicationis eius ceremoniam, iis ritibus, qui tum superstitiose recepti erant, aliquando pere-

Qui varias ecclesias ab ipso Seruatore atque ab Apostolis consecratas prode-

bis precum publicarum, quae in *Missâ Fidelium ad altare* fieri solebant.

His igitur incruentis sacrificiis et mysticis immolationibus peractis, hoc est ardentissimarum precum carminibus Deo, in cœtu

C 2 eius

prodebant, ii narrabant, factum id esse noctu et spectatore nullo. Ea res illis temporibus vulgo credita et in literas est relata. Constat Apulios plane sibi persulsum habuisse, MICHAELEM ARCHANGELVM ecclesiam, suo nomini in monte Gargano extruendam, ipsum consecrasset, ut qui Laurentio Si-pontino euidem adparens, dixerit: *non esse hominis ecclesiam, quam suo nomini dicasset, consecrare, sed semetipsum aduentu suo eam dicasse, et reliquisse se, ad tantae rei fidem altari suorum pecuniam plantarum vestigia, marmoris lapidi impressa, et ante Oratorii ianuam imaginem lapideam sculptam, qua postea pingetur.* Praeclare haec de re, qui huius ipsius Angelorum Principis Legendam exhibet Illustris HAEBERLINVS, Patronus et amicus noster maxime colendus, in diss. qua *Selecta de Michaele Archangelo* Helmst. 1758. P. P.

Idem prodidere Angli de Ecclesia Glastouensi, et de aede monasterii Westmonasteriensis, iussu Pontificis Romani D. Petro dicata, quam Petrus Apostolus ipse fertur dedicasse: quam fabulam ex Scriptoribus domesticis Saec. XI. depromtam, copiose narrat, DAV. BLONDELLVS *Apolog. Hier. de Presby.* p. 283 et 284. Nocte enim dedicationem ab episcopo pergendam au-

tedente, uenisse Petrum Apost. ad piscatorem quendam in Thamei fluvio haerentem, et transectum ad ripam a piscatore piscium, hominum piscatore ingressum fuisse aedem nouam, quae subito praesurgente luce exsplenduerit, atque melodia caelesti resonans suauem odorem sparserit: reuerterem Petrum, dixisse ad piscatorem: *Ego sum Petrus, qui cum meis conciuibus construendam in meo nomine basilicam dedicari, episcopalemque benedictionem meae sanctificationis auctoritate praerui.* Die ergo Pontifici, superfolet dedicationi, quae omniunus suppleat, dominici scilicet corporis et sanguinis mysteria, populumque sermone eruditum et confirmans benedictione, et notificet omnibus me hunc locum crebro uisitaturum. Eadem ex Rich. Sporleyo refert V. G. SIBERVS *Tr. de Dedicat. Templor.* p. 19. haec addens. „Post-
„sent illa pro iucundo femio accipi,
„nisi addidisset Sporleyus, pontificem
„referatis ualuis basilicae uidisse pau-
„mentum utriusque alphabeti inscri-
„ptione signatum, parietem duodecim
„locis sanctificatis oleo litum, tot ce-
„reorum reliquiis duodenis cruci-
„bus inhaerere: haec enim talia
„sunt, ut non nisi insanus uideat,
„ea ab apostolico instituto non pro-
„fluxisse.“

2) Fuit

XX DE MARTYRII DEDICATIONE

eius publico dictis et praeter ea orationibus in laudem tum Dei, tum Imperatoris, tum ipsius basilicae habitis, amplissima Episcoporum concio, Aeliam a Constantino M. euocata, MARTYRIVM Deo *) et mortis Victori Christo, dedicauit. *)

Nihil hic narrat EVSEBIUS de Martyrum et sanctorum hominum exuuiis dedicando templo illatis: nihil de hierophanta ullo ceremonias praecunte, qui aqua lultrali cuncta adsperserit, parietes sacris crucibus notauerit, chrismate et oleo inungens altaria ἀντιμύσεια fecerit, ostium templi cambuta pulsarit, XXIIII. litterarum picturas pavimento templi magicum prorsus in morem, inscripserit, aliasque minutias, et nescio quas, imagunculas perquam grauiter scētatus fuerit: quae res omnes templum,

*) Fuit haec Martyrii dedicatio prima omnium sollempnium, quae Saeculo constantiniano inter Christianos coeperunt. Licet enim templi Tyrii, cui Paullinus praerat, consecratio antegressa sit, quippe an. CCCXV. facta, *πλιότερον ἐπὶ παλαιῶν των ποιμένων* uide EVSEBIUM H. E. l. X. c. 3. eam tamen haud ita nobilitauit, neque confluentium ad eam episcoporum numerus, neque Constantini munificentia.

Sunt quidem ex ecclesiae Romanae Scripioribus haud pauci, qui sollempnem Christianorum templa consecrandi ritum ab ipsis apostolis acceptum, adeoque antiquissimum esse contendunt. Breuitatis causa unum tantum IOA. STEPHAN. DVRANTVM allegasse suffecerit qui Lib. de Rit. *Eccl. Carbol.* l. 24. princ. eius rei testes

laudat Clementem Rom. Euaristum, Hyginum, Aclorum S. Caeciliae scriptorem. Sed praeterquam quod BLOMDELLVS in *Pseudo Iyodoro et Tarrivno napulante*, adulterata esse horum et similibus testium scripta ostendisset: etiam illud profecto rei falsitatem satis arguere potest, quod Christiani prima aetate nondum ulla templa habuerunt, immo ipsum templorum nomen uehementer sunt auersati.

Ex quo autem Christiani habere templa, et ea paullatim ritibus adhibitis consecrare coeperunt: mox ceremoniarum magistri dedicationis origines a templi Hierosolymitani atque altius etiam, a Tabernaculi Mosaiici consecratione repetere studuerunt. Quid, quod IO. ECK in *Homiliis suis* templorum dedicandorum ritum non dubitat a sca-

la

plum, ab humano dominio exemptum, interna quadam sanctitate auferent.

Omnia haec Patribus in Aelia congregatis ignota, et postremorum saeculorum caligine oppressis omnium animis, fuerunt excogitata. Nam ex quo templorum consecratio, quae initio ad episcopum eum, in cuius illa dioecesi essent, pertinebat, a nutu et arbitrio eorum pendere coepit, qui episcoporum se primos ferebant: hi repudiata uera et simplici ratione dedicationis, a) quae nihil aliud erat, nisi rei faciendae auspiciatio et primum initium, ad ceremonias conuersi sunt indignas Christianorum statu b) nec illis contenti, Gentilium quoque ritus adscuerunt. De Martyrum et S. S. reliquiis in templa, quae consecrarentur, inferendis, tanquam lex c) primum Saec. VI. data est: accessit eodem tem-

C 3

pore

In Iacobi repetere? Sed conueniens hoc erat, quibus scripsit, temporibus: ac quod recentissimus et elegantissimus de Templis scriptor BALLETVS idem facit in libro ante laudato p. 323. id me in stuporem coniecit. Scribit: Le lieu où Iacob s'endormit, et où il fut honoré d'une vision celeste, ne fut il pas regardé par ce saint Patriarche comme un Temple? Non fit-il, à son reveil, une Dédicace, où il employa des cérémonies, qui figuroient celles que l'Eglise devoit employer, dans la suite, pour la même solennité? — On voit clairement, dans ce trait de l'Histoire sainte, la Dédicace d'un lieu sanctifié par la présence et les miséricordes du Seigneur.

a) *Dedicare* idem esse antiquis ecclesiae doctoribus atque *auspicari* h. e. ini-

tium facere, planum est ex CYPRIANI *Epist.* XXXVIII. ubi *Lectorem dedicare*, notat hoc, munus Lectoris auspicari. Fuit autem Gelasius I. P. R. qui sub finem Saec. V. dedicandarum basilicarum ius peculiaribus decretis in suam sedem transtulit, vetans, ne quis *absque praecepto apostolico factas ecclesias uel oratoria sacrare praesumeret.* GRATIAN. de *Consecrat. dist.* 5. c. it. *Dist. c. Basil.*

b) Defendi non possunt exemplis I Reg. VII. PE XXX. Nehem. XII. 27. ut quorum auctoritas non amplius ualere apud Christianos debet, futuram ecclesiae horum rationem adumbrantium.

c) Sollicitus ea in re potissimum fuit GREGORIVS M. ne qua ecclesia sine reliquiis et sanctuaris dedicaretur. Ita *Epist.*

XXII DE MARTYRII DEDICATIONE

pore usus aquae lustralis quam benedictam uocant, auctore Gregorio M. P. R. qui miram illi uim ad expellendos e Gensilium fanis daemonas, opinione falsa et ridicula tribuebat. ^{d)}

Libelli ii, qui ORDO ROMANVS ^{e)} et SACRAMENTARIVM GREGORII M. ^{f)} adpellantur, continent praescriptiones, quae si non sexti at septimi Saeculi ritus consecrationis templorum in occidentis Latina ecclesia produunt, et Sanctuariorum pariter atque aquae benedictae usum docent. Quod si rituales Graecorum libros

Epist. 45. Lib. VI. Leontio episcopo Ariminensi praecipit basilicam Stephani Martyris, incendio concrematam, et nuper restauratam dedicari et reliquiarum sanctuariorum b. Stephani in ea collocari. Lib. VI. Epist. 49. mittit liberaliter ad Palladium in Gallia episcopum reliquias ad dedicationem altaris in basilica, quam is struxerat. Eadem praecipit episcopo Spoletano Lib. IX. Epist. 71. 72. 83.

^{d)} Quod OPATVS MILEVIT. Saec. IV. in Donatistis detestatus erat aquae falsae inuentum, cuius item usum orthodoxi Aegyptii damnant, reprehenso Timotheo Aeluro, quod aqua marina venerabilia sanctaque altaria dedicanda diluisset: id Gregorius M. P. R. superaddendum dedicationi templorum putauit, scribens apud Bedam *Hist. Eccl. Angl. l. I. c. 30. et Lib. 9. Epist. 71. Dicere Augustinus, quod fana idolorum destrui in eadem gente minime debeant, sed ipsa quae in eis sunt idola destruantur. Aqua benedicta fiat, in eisdem fanis adspargatur, altaria consecrantur, reliquiae componantur, quia si fana eadem bene instructa sunt, necesse est, ut a culis dae-*

montium in obsequio ueri Dei debeant commutari. Ab eo tempore aqua benedicta miram uim habere credita, coepit adhiberi non in facris tantum ceremoniis, sed et rebus aliis, quandoquidem Stephanus VI. P. R. remedium contra locustas eam statuit. EX SOZOM. H. E. VI. 6. constat gentilem esse ritum, quod etiam Baierus, Hebenstreitius, Siberus pec. dist. ostendunt.

^{e)} Ordo Romanus, in *Scriptorum de diuinis carboicae ecclesiae officii Collectione Hieroniana* primus est, ubi *Ordinem ad dedicandam ecclesiam*, illum factis longum habes pag. 129 et seqq. Neque tamen pigebit simul adhibuisse Tomi. 2. *Musci Italici* a MABELLONIO curati.

^{f)} Ordo ad ecclesiam dedicandam habetur in *libro Sacramentorum Gregorii* ex edit. HVG. MENARDI Par. 1642. pag. 147. ubi p. 188. Menardi in eum Notae.

^{g)} Officium in dedicatione templi apud Graecos recentiores habes in *Euchologio* Gr. Par. edit. a p. 832. ad 854.

bros a IAC. GOARO^s) conferuatos euolueris, deprehendes, etiam orientales Graecos tum in reliquiarum ad aedes sacras dedicandas adhibitarum, tum in benedictionum cum oleo sacro abusu, parum a Latinis abire, uel potius egregie cum illis conspirare.

Hodiernorum Graecorum, qui mos sit, eorum dico, qui Turcarum imperio subiecti non sunt, (nam qui ei subiecti sunt, hi nullam fere dedicandorum templorum facultatem habent,) ex monumentis a GOARO exhibitis, narrat IO. MICH. HEINECCIUS^b).

Ritum

b) In der Abbildung der alten und neuen Griechischen Kirche Part. III. pag. 137 et seqq. Adscribamus initium narrationis, ut is ex Goaro excerptis. Ita uero ille. Des Tages vorher begiebt sich einer von den Bischöflichen Officialen in die Kirche und lässet von den Steinmetzen den Altar ganz fertig machen, und die Platte auf die Seulen beten. Diefem folge der Bischoff selbst, und bringet drey Stücke von Reliquien mit sich, welche in den Altar sollen gelegt werden. Diefelben legt er in eine laengliche Büchse, welche auf den Teller gesetzt, und mit dem Stern, und dem Tuch, so man bey der Messe zu brauchen pfleget, bedeckt und in eine nabgelegene Kirche getragen wird. Den Tag da die Einweihung geschehen soll, begiebt sich olgedachter Official in aller Frühe wieder in die Kirche, und lässet alles zubereiten, was zur Einweihung nöthig ist, nemlich zwo leinene Decken, drey Handquelen, drey Gürtel, einen Teppich, ein Kissen, einen pappernen und pergamentenen Zeddel, eine Parthe Bindfäden, ferner Mastix, Wachs, gestoßnen Marmor, Aloe, Myrrhan, Heybrauch, Gummi und wohlri-

chend Rohr, welches alles in ein Gefaesse zusammen eingeschüttet wird, endlich einen Topf, einen Trichter, vier Schwämme, ein Tuch etwas abzutrocknen, eine Lampe und Leuchter mit einem Gneridon, zwey räumliche Gefaesse, das eine mit Wein, das andere mit heiliger Salbe angefüllt. Wenn dieses alles zugegen ist, so lässet er das Wachs mit den übrigen Strücken schmelzen, bis ein Kitt daraus wird, und alle Meubeln aus der Kirche tragen. Sobald nun der Bischof anlanget, wird die Altar-Platte abgehoben und an eine Wand gehoben, das Volk aus der Kirche geschaffet, und die Thüre verschlossen. Inzwischen kleidet sich der Bischof in seinen bischöflichen Kirchen-Habit, dergleichen auch die übrigen Geistlichen thun. Worbey aber merkwürdig ist, daß der Bischof noch um den ordentlichen Habit ein leinen Tuch umhur, welches vorn bis auf die Füße haenget, mit beyden Enden aber über die Achseln geschlagen und über den Rücken zusammen gebunden wird, ingleichen um beyde Armen Handquelen wickelt, die mit Binden fest gemacht werden. In diesem Ornat geben sie zum Altar, legen das Pergament

XXIV DE MARTYRII DEDICATIONE

Ritum illi praecipuum in eo ponunt, ut Reliquiae condantur, et altare inungatur. Nam Episcopus templum dedicaturus, Reliquias ternas in disco expositas capite gestans, deferat in locum feruandis ipsis destinatum. ²⁾

Idem, ubi chrismate inunctum altare consecrauit, pannus humi sternitur, et circumuoluitur altari membrana, cuius post ea scissae particulis acceptis utuntur sacerdotes ad efficiendas in Oratorijs mensas altarium uicarias, quae dicuntur *ἀντιμύθια* ³⁾ quibus comparari possunt, quae in Ecclesia Latina uisitata sunt *altaria portatilia*. ⁴⁾ Nam ita Graecis persuasum est, si altaria non sint consecrata, modo *ἀντιμύθια* praesto sint, licitum esse sacerdotibus eo in loco sacra celebrare. ⁵⁾

Hos

gament doppelt auf die Seulen, und befestigen dasselbe mit Riemen, welches alles in Form eines Kreuzes geschoben muß. Auf das Pergament streuen sie gestossenen Marmor, und gießen den heissen Kib darüber her. Inzwischen verrichtet der Bischof ein Gebet zum Herrn Christo, daß er ihn und seine Clerisy gesegnet machen wolle, die Einweihung dieses Tempels, welcher den Namen der Heiligen N. führen sollte, würdiglich zu verrichten. Darauf sisset er nebst seinen Priestern die Altar-Platte, legt dieselbe auf die Seulen und singet unterdessen den 145 Psalm. Nach diesem folget das Gloria, und der Bischof beschließet mit den Worten: Gebenedeyt sey unser Gott allezeit irzt und immerdar und in Ewigkeit Amen! Wobey er auch zugleich die Platte mit den Haenden feste auf die Seulen drücker. Wenn nun auf diese Art der Altar aufgerichtet ist, wird das Küssen vor die heilige Thüre in Chor wiedergeleget, und

nachdem der Archi-Diaconus gerufen: Beugte eure Knie! Kniet der Bischof auf das Küssen, und verrichtet ein langes Gebet zu Gott: daß, wie er Moß und Salomon bey Erbauung der Stifftbüre und des Tempels gnaedig gewesen, er also auch sie wegen ihrer Sünde nicht verschmaeben u. s. f. Hierauf spricht der Diaconus stehend die Collecte und bittet um den himmlischen Frieden und das Heyl der Seelen um den Frieden der ganzen Welt und den Wohlstand und die Eintracht aller Kirchen, vor den Erzbischof und seine Clerisy, vor die neue Kirche und Altar, vor die Obrigkeit und das Volk, vor die Stadt und das ganze Land, und endlich um Abwendung alles Unfalls. Wobey allezeit das Volk antwortet: Herr erbarme dich! Zum Beschluß rufft der Diaconus mit lauter Stimme: Denn du wisser Gott bist heilig und ruhest in den heiligen und ebiwürdigen Maertryern cer. cer.

2) GVIL.

Hos ritus non modo eosdem fere sequitur Occidentis ecclesia Romana, sed etiam adauget compluribus aliis ceremoniis: ita ut baptismi quandam imaginem tota Dedicatio referre uideatur. Sane uim ac potestatem Symbolicam et moralem his ceremoniis adtribuere student, qui de ritibus ecclesiae Romanae exposuerunt, GVIL. DVRANDVS ¹⁾ I. B. CASALIVS ²⁾ EDMVNDVS MARTENE ³⁾ IOH. STEPH. DVRANTVS ⁴⁾ BARTHOL. GAVANTVS: ⁵⁾ neque ipse adeo BALLETVS ⁶⁾ huiusmodi explicationes morales neglexit. Iuuat ex BELLARMINO ⁷⁾ rituum illorum descriptionem hic subiicere: *Si consecratur templum per Episcopum, omnes cunctantur, solo Diacono in templo remanente. Recluso eo, Episcopus cum clero ante fores ecclesiae aquam benedicit: interim intrinsecus ar-*
dent

i) GVIL. BEVEREGIVS in Notis a Can. Concil. Nicaeni II. Tomo altero Pandect. p. 166.

k) I. A. SCHMIDIVS in diff. de *Altariibus portatilibus* Helmsf. P. P. probe Graecorum *Antimensia* illustrat, ubi consecrationis eorum ritus non tantum, sed ipsum officium in ea usitatum Gr. et Lat. exhibet.

l) Explicat uocis potestatem BALSAMON ad Can. VII. Conc. Nic. 2. et can. XXXI. Conc. Trull.

m) BEVEREGIVS l. I. Eucholog. Gr. p. 648.

n) Rational. Diuin. Offic. L. I. c. VII.

o) *De Veter. Sacris Christianor. Ritibus* p. 135. edit. Rom. in fol.

p) *De Antiq. Eccl. Ritibus* l. II. c. XIII. quod agit de benedictione et dedica-

zione *Ecclesiarum*, atque ex antiquis pontificalibus et ritualibus libris multa exhibet a pag. 668. ad pag. 790. edit. Antwerp. uel potius Mediolan. T. 2. in fol.

q) *De Ritib. Eccl. Cathol.* Lib. I. c. 24. p. 118. edit. Lugd. in 4.

r) Thef. Sacr. Rit. T. II. P. I. pag. 573. edit. MERATI ubi is ad rubr. de *Communi Dedicacionis Ecclesiae* plura adnotat.

s) *Histoire des Temples* chap. VII. artic. 3. *des Ceremonies de la Dedicace d'une Eglise* p. 341. Confer se deinceps p. 357. ad explicationes morales horum rituum artic. 5. qui inscribitur *Explication morale de toutes les ceremonies de la Dedicace d'une Eglise.*

t) *Controuers.* 3. de Cultu Sanctor. cap. 5.

XXVI DE MARTYRII DEDICATIONE.

dent XII. candelaeⁿ⁾) et pinguntur XII. cruces, ita ut ante singulas accendantur singulae lampades. Postmodum Episcopus, clero et populo inquirente, ter circumueundo ecclesiam, exterius cum fasciculo Hyssopi parietes aqua iam benedicta adspersit, et qualibet uice ad ianuam templi accedens, pastorali baculo illam pulsat ^{v)}) dicens: Attollite portas principes uestras. Cui Diaconus respondit: Quis est ille rex gloriae? Pontifex reponit: Dominus fortis. Tertia uice reseritur ostium, ingreditur pontifex, dicit: Pax huic domui! et canit Litaniam. Hoc peracto, describitur in pauimento super cineres sparsos, baculo pastoralis alphabetum graecum ab uno angulo ad alium, et rursus latinum, ^{w)}) ita ut inde crux fiat.^{x)}) Deinde fit mixtura ex aqua, uino, sale et cineribus: hac adspersitur templum totum, quod pariter ac ara chrysmate inunguntur.

Huic igitur templorum et altarium, quibus iisdem particulae de Martyrum et Sanctorum exuuiis inferuntur ^{y)}) dedicandum scenicae rationi, ea in ecclesia Romana uis et uirtus tribuitur, quae

ⁿ⁾) Candelae illae, quae in circuitu ad parietes templi accendantur, duodenarium Apostolorum numerum indicare uidentur RHABANO MAURO de Instit. Cleric. II. 45. quem etiam Iohanna Apocalypsis commemorat, in aedificio caelestis Ierusalem fuisse insignem. Interim ex COMINI in Anriqq. Cpolit. narratione, qua Iustinianus templum dedicaturus suspensis a Theodora candelabris praeventus fuerit, intelligitur, tum creditum fuisse, dedicationem non posse fieri nisi suspensis prius candelabris.

^{v)}) Ait IVO Carnat. pontificem ostendere hac ceremonia, quod sibi coeli et

terrae potestas cedat, nec aduersa pars eidem resistere ualeat. Et huius farinae sunt pleraeque eiusmodi rituum interpretationes, quarum plures Duvaurus l. I. collectas exhibet. Virtutem autem baculi pastoralis, qui regimen indicare debebat I. A. Schmidius et Tob. Eckardus pec. differt. exposuere.

^{w)}) Tale Alphabetum exhibet EDM. MARTENE de antiq. eccl. rit. T. 2. p. 725. 26. ad spectu horridiusculum ex antiquo Pontificali ecclesiae Nouiomagensis, characteribus durioribus, ut formam ostendat, qua pontifex per pauimentum de sinistro angulo ad dextram scribere

quae ualeat ad ueram et plenissimam sanctitatem illis concilian-
dam. Sed tales ceremonias recentiori demum aetate ab ingeniis
hominum superstitionum excogitatas esse, docet partim ipsa
earum scenica ratio *) partim uel una haec EVSEBIANA DEDICA-
TIONIS MARTYRII Descriptio.

Non enim aliter dedicatum illud fuisse refert EVSEBIUS, nisi
ut initia tantummodo fierent earum rerum, quarum causa extru-
ctum fuisset, uidelicet concionum, precum publicarum, interpre-
tationis sacrorum librorum, nulla re insuper accedente praeterquam
orationibus eucharisticis et laudatoriis.

Et hanc rationem imitaturi sumus in consecranda Aede Aca-
demica, quae flamma belli exesa, nunc pulchrior rediit. Nam,
quum ea adhuc salua, habendis ibi concionibus, hymnis deci-
nendis, biblicis lectionibus precibusque perfol-

D 2 uendis

bere solitus fuerit in obeundis dedica-
tionis ecclesiae partibus.

*) Cur *Cruces* in dedicatione ecclesiae
per parietes dextro pollice de chrismate
duodecim locis fiant, enarrat DVRA-
NVS *Rer. diu. offic.* l. 7. Has typum cre-
dit apostolorum, qui primitias Spiritus
accepissent; et manifestassent crucis my-
sterium 1VO Carnotensi.

3) IO. BONAE *Rer. Liturg.* l. I. c. 19.
uidetur is altaria cum reliquiis dedi-
candi mos originem ex Synaxibus uet.
christianorum ad sepulera Martyrum
traxisse. Id tamen certum est coepisse

eum in ecclesia Romana primum ut ex
AMEROSIO *Epist.* 83. et GREGOR.
TYRON. *de Mirac.* SS. lib. I. c. 33. intel-
ligitur.

2) Sane si euolueris BZOVIVM *Con-
tinuat. Annal. Bar.* ad an. 1506. n. 12.
enarrantem ritus in dedicatione basilicae
D. Petri Romanae adhibitos, deinde
ANT. V. DALEN *de consecrationibus tem-
plorum gentil.* fateberis non modum ex-
cessisse VALCKENIERIVM, MVSSAR-
DVM, MIDDLETONVM, qui libellis sin-
gularibus, rituum romanae ecclesiae con-
uenientiam cum ethnicis ostendere.

uendis non tantum, sed etiam creandorum doctorum celebritati inferuierit, id omne, ea restaurata, iam est dedicandum et auspican- do peragendum. Nostrium uero Ordinem ualde erigit et consolatur hoc, quod in ipsis consecrationis Templi sollempnibus sacris, do- ctorum quoque creationem dedicare, et in medium producere queat Viros, qui ob publica uariae et multiplicis doctrinae theo- logicae specimina, priuatim Ordini nostro, et publice aliis edi- ta, summis honoribus theologicis digni partim iam pridem ha- biti sint, partim nunc et in sollempni frequentia declarari de- beant.

Quod igitur bene uertat aeternus et immortalis Deus, Au- ctor et Stator Lutherani nominis, qui hanc Academiam, atque hoc Templum, restitutum purioris euangelicae doctrinae nitorem ibi dedicans, ad omnes gentes omnemque posteritatem in- signe ac memorabile reddidir, Auspiciis et auctoritate

Serenissimi Principis Electoris Saxoniae

FRIDERICI AVGVSTI

*Domini mei longe Clementissimi, Nutritoris
Academiae benignissimi, Patris Patriae
indulgentissimi*

Rectore

Rectore huius Vniuersitatis Litterariae

Viro Magnifico Excellentissimo Amplissimo,

DOMINO

IOH. FRIDERICO HILLERO

Eloquentiae Professore Publico Ordinario, et Alumnor.

*Electoralium Ephoro, Patrono pie reuerenterque
suspiciendo*

Facultatem dabo

Viro Summe Venerabili, Excellentissimo, Amplissimo

DOMINO

IOACHIMO SAMVELI

WEICKHMANN

Sacrae Theologiae Doctore huiusque Professore Publico

*Ordinario, Consistorii Ecclesiastici Assessore, et Aedis
Academiae ad arcem Praesuli*

Collegae Iunctissimo Patrono Colendissimo

partim renuntiandi, partim creandi Doctores hos V. Viros Summe et Maxime Reuerendos Amplissimosque, doctrinae co-

D 3

pia

xxx

pia pariter ac munerum meritorumque sanctitate praestantissimos, qui sunt

D O M I N V S
IOH. FRIDERICVS GVHLINGIVS

*Sacrae Theologiae Doct̃or, Ecclesiae Chemnitensis Pastor Primarius
vicinarumque Superintendentens, Scholarum item Inspector.*

D O M I N V S
FRIDERICVS IMMANVEL SCHWARZIVS

*Sacrae Theologiae Doct̃or, Ecclesiarum per Episcopatum Numburgensem
Cizae Superintendentens, Electoralis Consistorii ibidem Assessor, in tem-
plo arcis Moritzburgensis ad Elystram Concionator, et Scho-
lae episcopalis Ephorus.*

qui Vener. Duumviri, litteris in eam rem pridem a me editis,
Doct̃oris iura et nomen obtinuerunt, iam uero publice renun-
tandi

D O M I N V S
IOH. GODOFREDVS KOERNERVS

*Sac. Theologiae Licentiatus, et Ecclesiae ad D. Thomae in urbe
Lipfensi Diaconus.*

DOMI-

 D O M I N V S
 IOHANNES BÜCHERVS

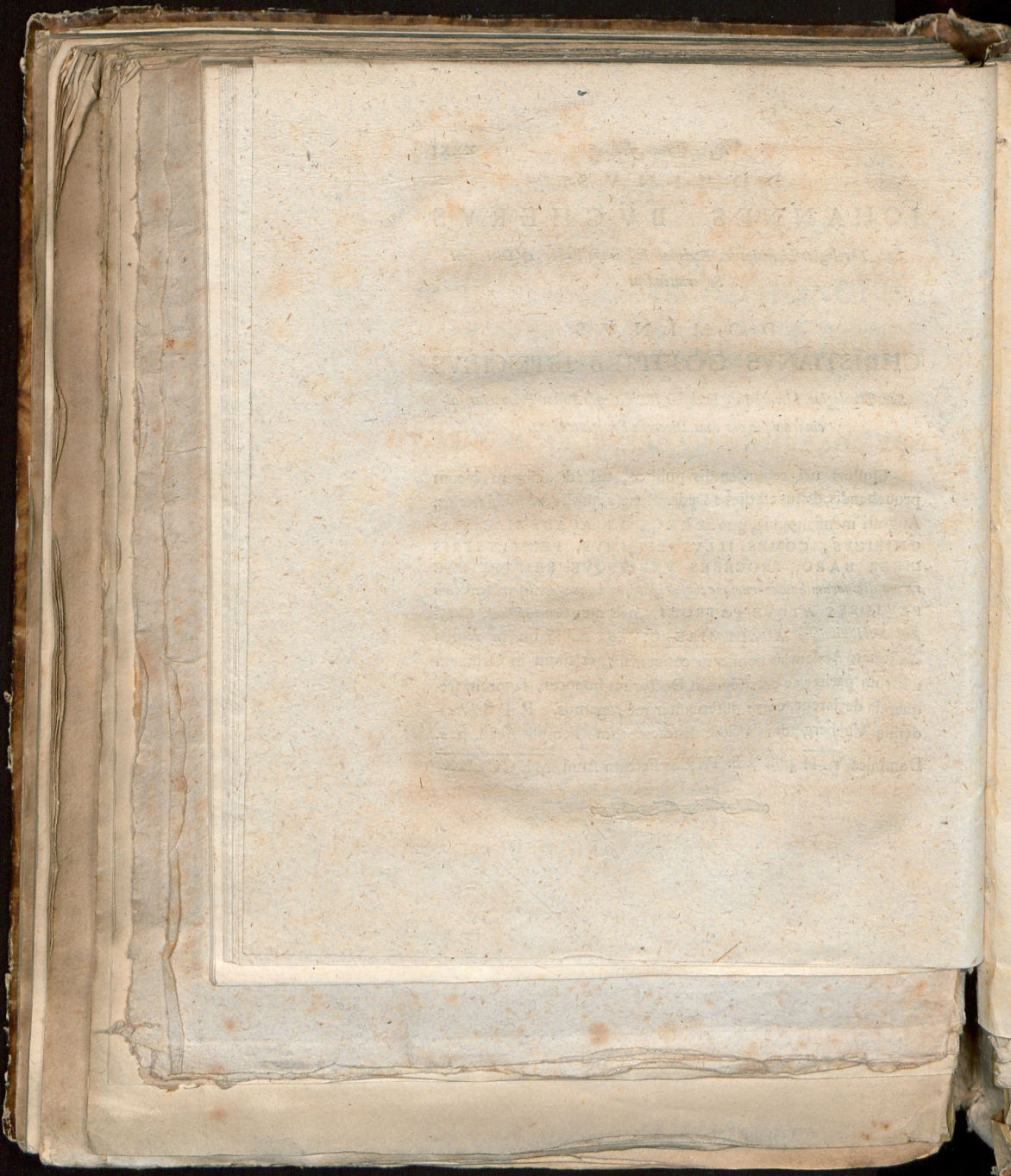
*Sac. Theologiae Licentiatus, Ecclesiae Iessensis Pastor et Dioeceseos
Superintendens*

D O M I N V S
 CHRISTIANVS GOTTLIEB ISTRICHIVS

Sac. Theologiae Licentiatus, Ecclesiae Rochlitensis Pastor Primarius, uicinarumque per eam Dioeceseu Superintendens.

Quibus uel renunciandis publice, uel ad aliozem locum
 prouehendis, dictus est dies a Dedicacione Templi academici tertius,
 Augusti mensis nonus, quo ut RECTOR ACADEMIAE MA-
 GNIFICVS, COMES ILLVSTRISSIMVS, PERILLVSTRIS
 LIBER BARO, PROCERES VTRIVSQVE REIPVBLICAE
rerum diuinarum humanarumque consultissimi, omnesque sacrarum litterarum
 FAVTORES ATQVE PATRONI, nec non Generosissimi, Clarif-
simi Nobilissimique ACADEMIAE CIVES nobiscum in recens
 dedicatam Aedem academicam conueniant, et suum in Ordinem
 nostrum pariter ac creandorum Doctozum honores, fauorem fre-
 quentia declarent, enixe obseruanterque rogamus. P. P in Aca-
 demia Vitebergensi, Pridie Encaeniorum Templi Acad. h. e.
 Dominica VIII post S. S. Triados Festum Anni MDCCCLXX.

Pon Ye 3188

40

ULB Halle 3

002 108 143

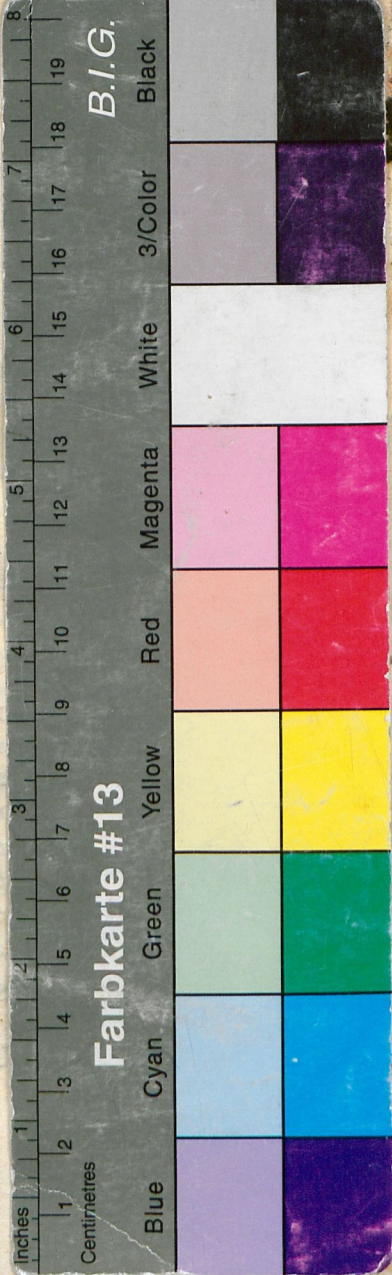

TA 50L

m. e

11. 10 71

ERNESTI FRIDERICI WERNSDORFI
THEOL. DOCT. ET P. P. O.
DE
TEMPLI CONSTANTINIANI
PROPTER
LOCVM MORIENTIS ET RESVRGENTIS CHRISTI
SOLLEMNI DEDICATIONE
COMMENTATIO
INVITANDI CAVSSA
AD
RENVNCIATIONEM DOCTORVM THEOLOGIAE
I P S I S
DEDICATIONIS TEMPLI ACADEMICI SOLLEMNIBVS
A N. M D C C L X X
P. P.

V I T E B E R G A E
LITERIS CAROLI CHRISTIANI DÜRRII ACAD. A TYPIS